

Bewegen bij atriumfibrilleren, een vergeten patiëntenpopulatie?

Jochen Van Wabeke
AIOS cardiologie

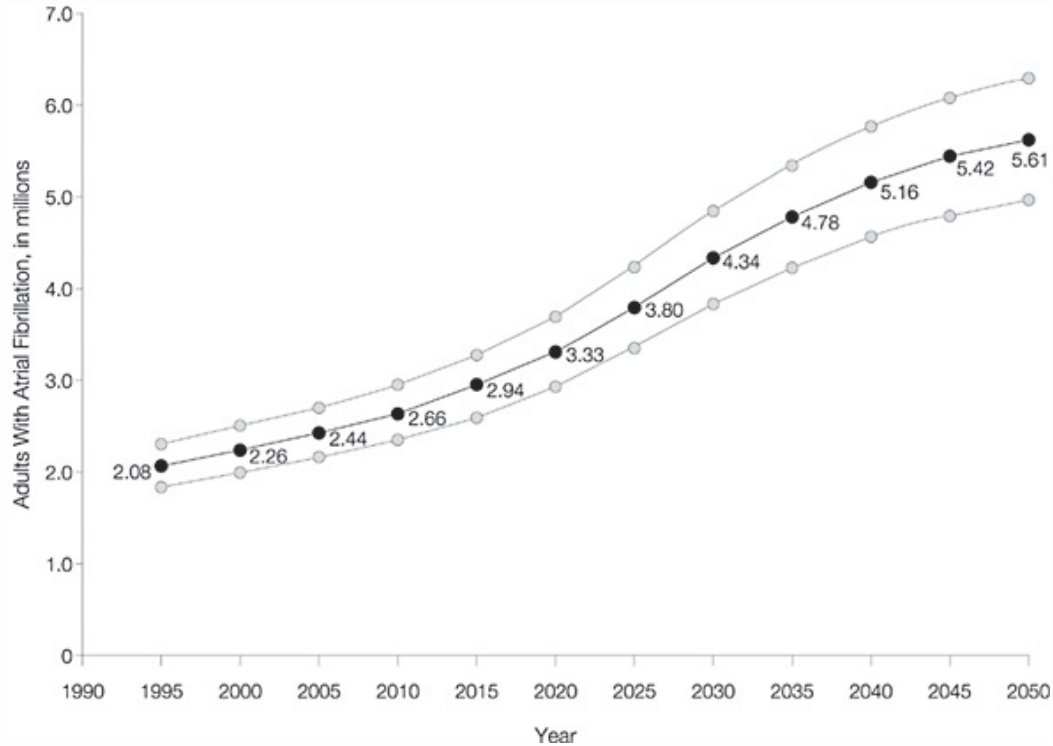

zuyderland

Atriumfibrilleren en bewegen - overview

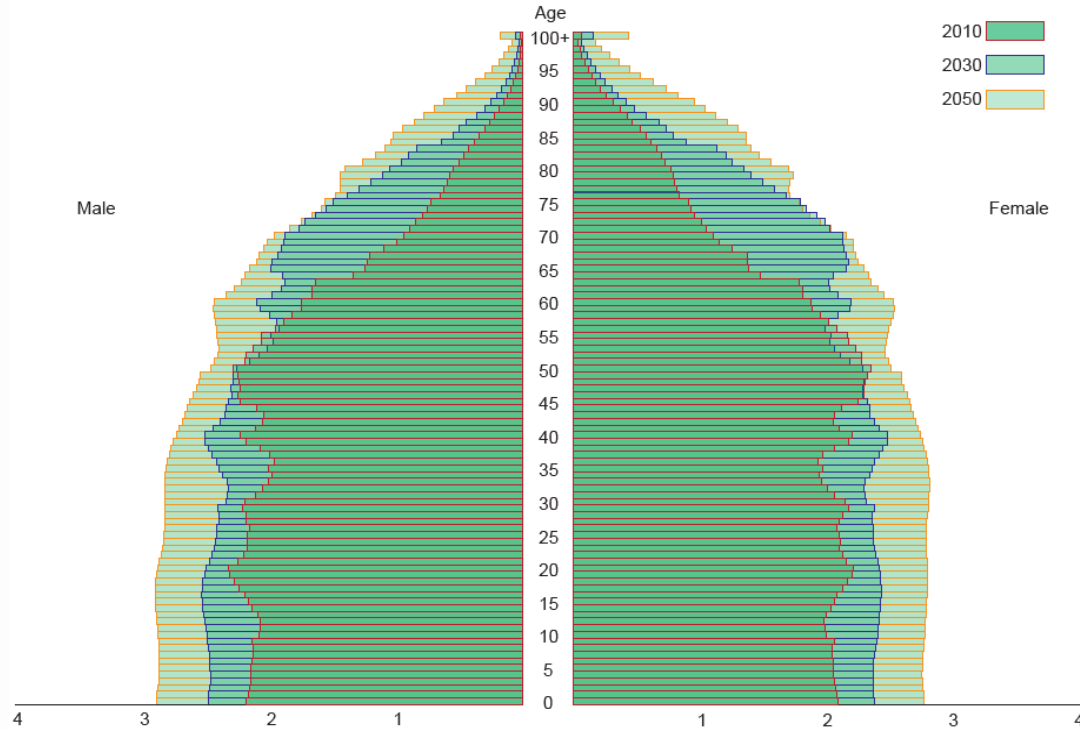
Projectie van AF prevalentie naar 2050...

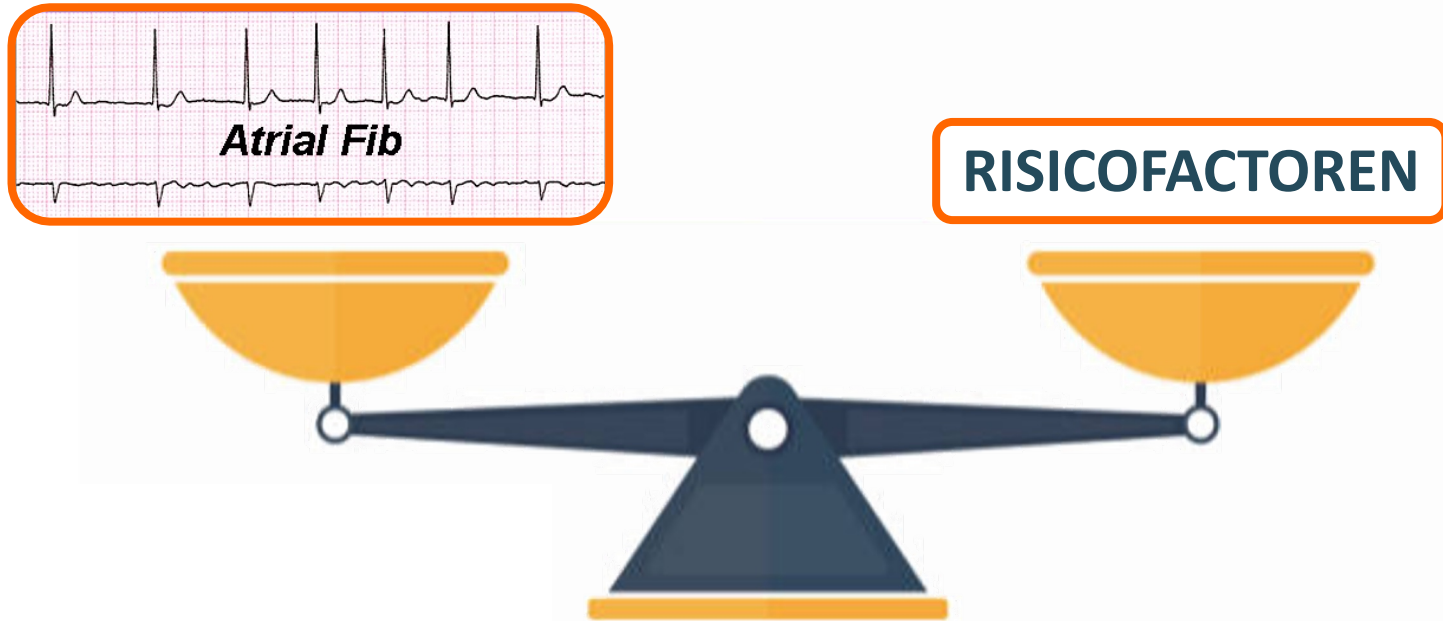
“Two new epidemics of cardiovascular disease are emerging: heart failure and atrial fibrillation.”

Braunwald 1997

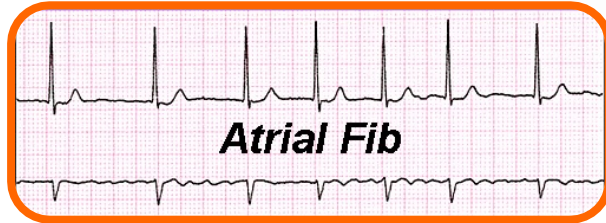
Leeftijd als drijvende factor

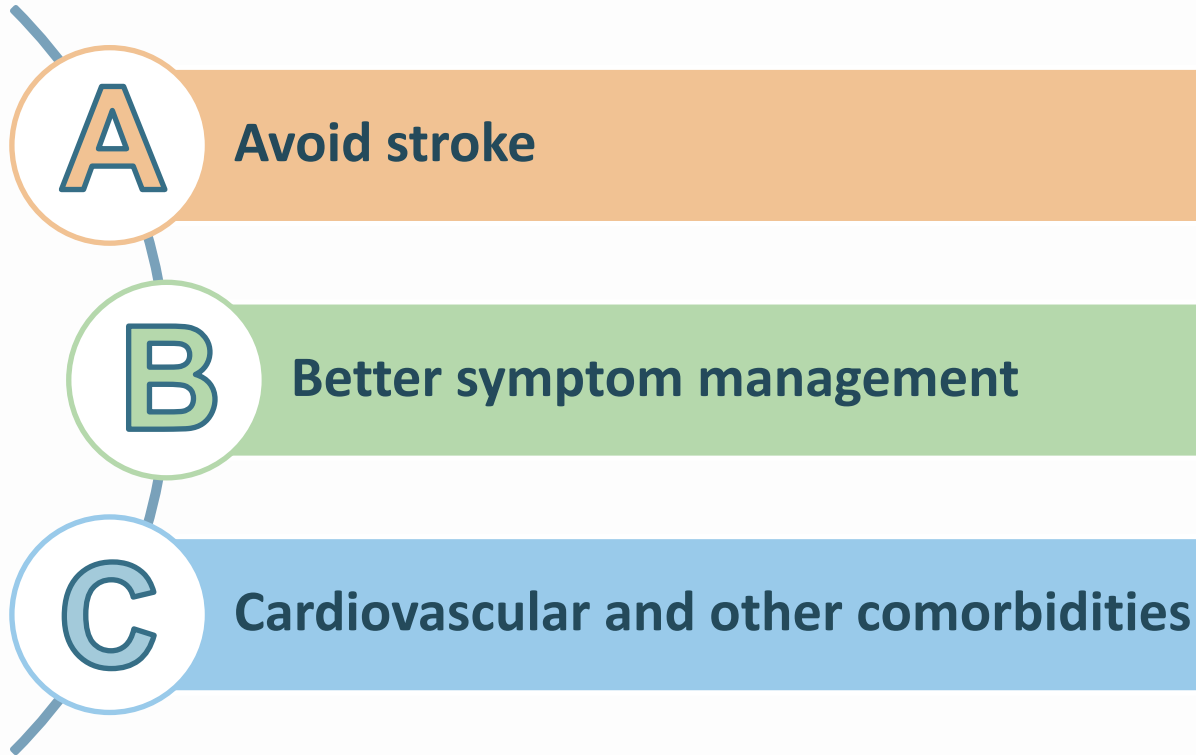
Er speelt meer dan enkel leeftijd

Comorbiditeiten spelen een belangrijke rol

ESC guideline aanbeveling

ESC guideline summarizing

A

Acute stroke

C

Cardiovascular and other comorbidities

C

Cardiovascular and other comorbidities

Modifiable Atrial Fibrillation Risk Factors

Obesity

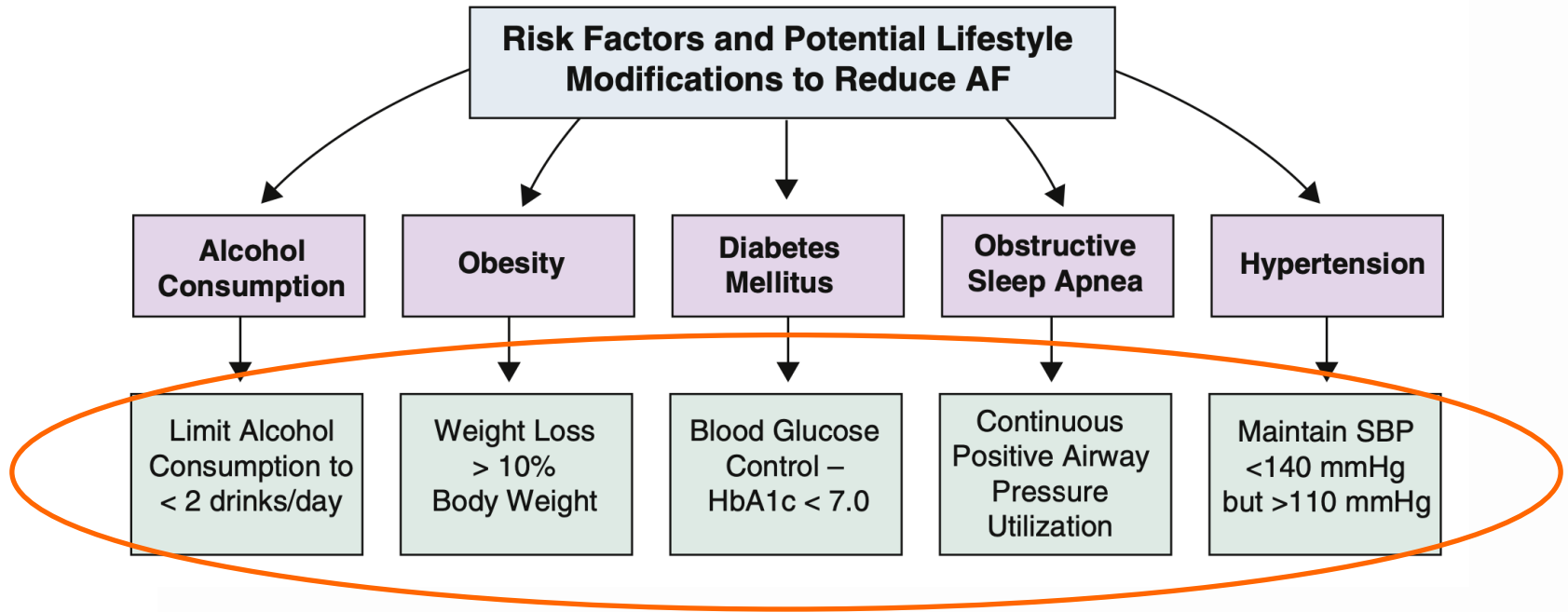
Obstructive Sleep Apnea

Hypertension

Diabetes Mellitus

Alcohol Consumption

**40-50% meer
kans op AF!**

BEWEGEN?

Atriumfibrilleren en sport/bewegen...

- Single
- In a Relationship
- Engaged
- Married
- ✓ It's Complicated
- In an Open Relationship
- Widowed
- Separated
- Divorced
- In a Civil Union
- In a Domestic Partnership

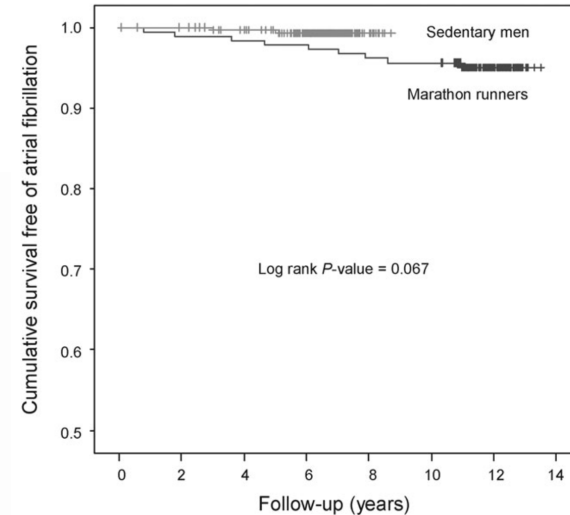
Perceptie gedreven door extremen

Lone atrial fibrillation in vigorously exercising middle aged men: case-control study

Jouko Karjalainen, Urho M Kujala, Jaakko Kaprio, Seppo Sarna, Matti Viitasalo

Long-term endurance sport practice increases the incidence of lone atrial fibrillation in men: a follow-up study

Lluis Molina^{1,2*}, Lluis Mont³, Jaume Marrugat⁴, Antonio Berruezo³, Josep Brugada³, Jordi Bruguera¹, Carolina Rebato⁴, and Roberto Elosua^{2,4}

▲ © anp

Hartkwaal zoveelste tegenslag in carrière Gesink

Jarenlang gold Robert Gesink als Nederlands beste ronderenner. De 27-jarige Achterhoeker eindigde in de Tour de France van 2010 als vijfde, maar maakte die belofte in de jaren erna, op een top 10-notering in de Vuelta na, niet meer waar. Fysiek kende hij vele tegenslagen, maar vaak leek Gesink ook gebukt te gaan onder mentale problemen. Vanavond maakte de renner van Belkin bekend zijn loopbaan tijdelijk stil te leggen wegens hartritmestoornissen.

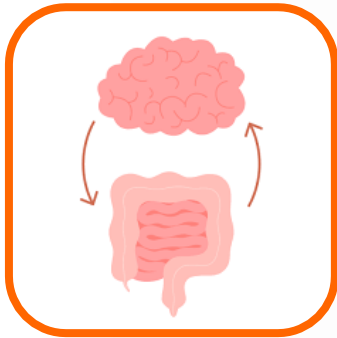
▲ Michael Boogerd. © ANP/Kippa

Boogerd herkent zich: 'Ik dacht dat ik dood ging toen ik dit had'

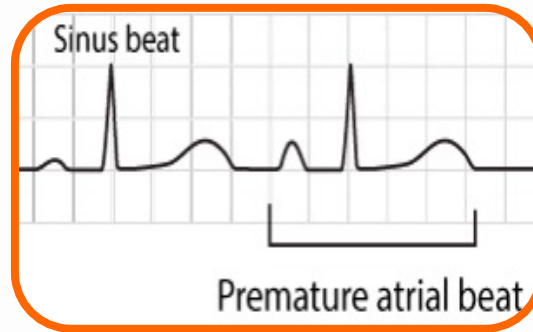
Michael Boogerd, ex-ploeggenoot van Robert Gesink bij Rabobank, zegt in AD Sportwereld dat hij op dezelfde leeftijd als Gesink ook last van hartritmestoornissen heeft gehad.

Mechanisme?

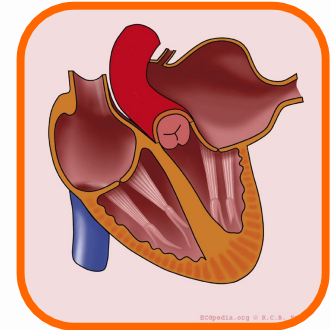
Vagale tonus

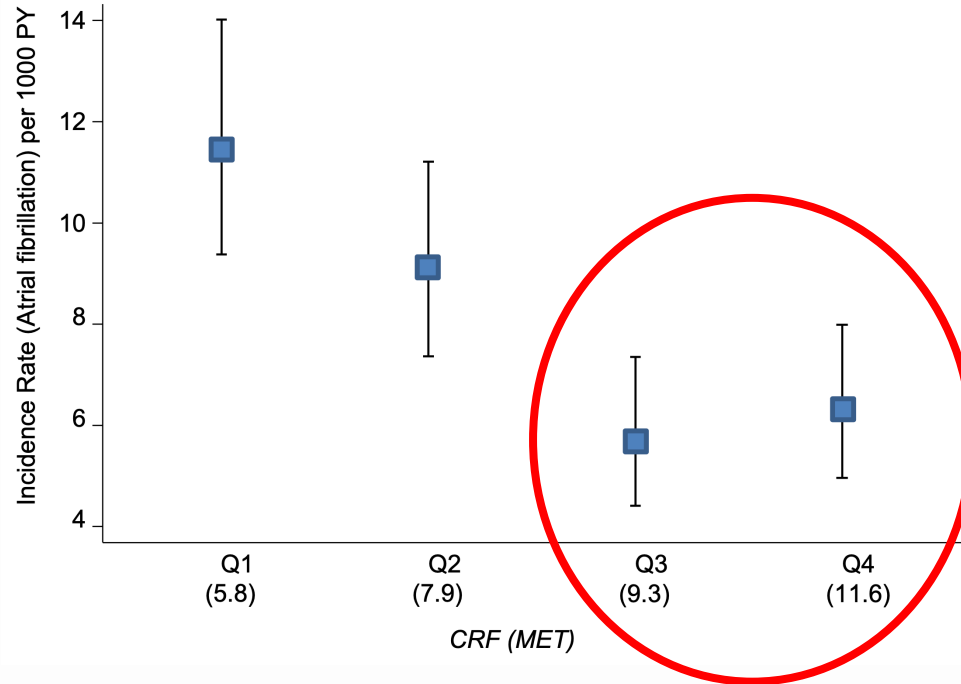
Premature atriale complexen

Vergrote linkerboezem

Het is een balans...

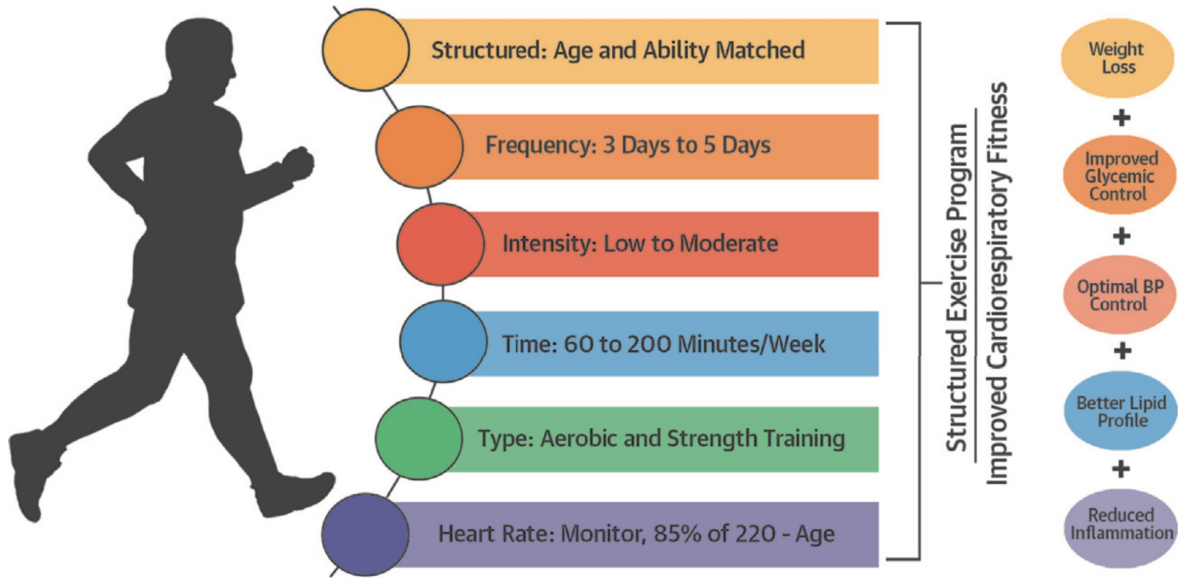
Tijd om het te testen!

Bewegen als (aanvullende) behandeling voor AF

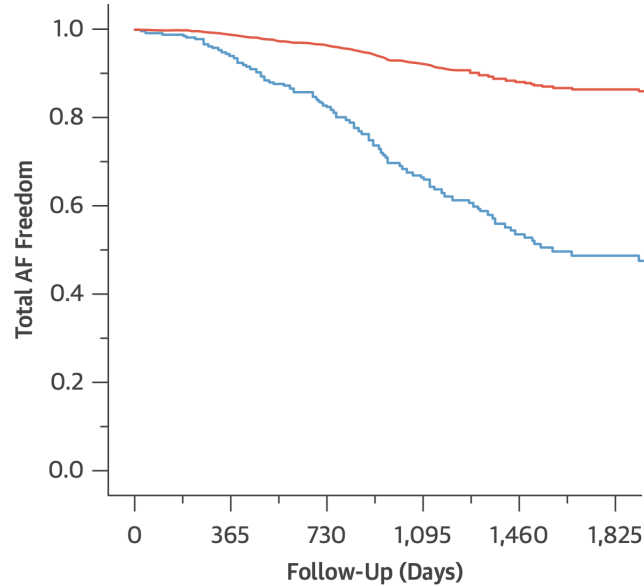
The CARDIO-FIT study – Pathak 2015

- Doel: impact van cardiorespiratoire fitheid op recidief atriumfibrilleren
- 300 obese patiënten met AF in Australië
- Vrijwillige deelname aan intensief interventieprogramma
- Fietsergometrie met bepaling METs bij start en einde follow-up (gemiddeld 49 ± 19 maanden)
- Registratie van burden AF met holter en vragenlijsten

Verbetering van conditie vermindert recidieven

B

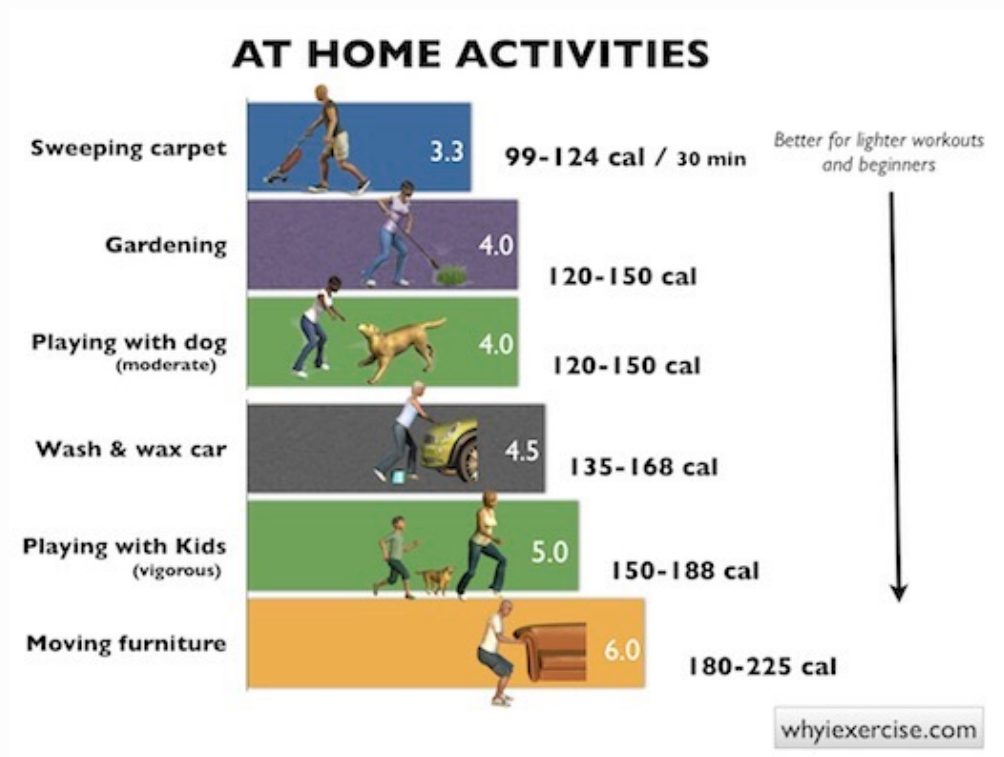
0	365	730	1,095	1,460	1,825
127	124	109	84	62	33
181	166	132	86	51	32

Verbetering van conditie vermindert recidieven

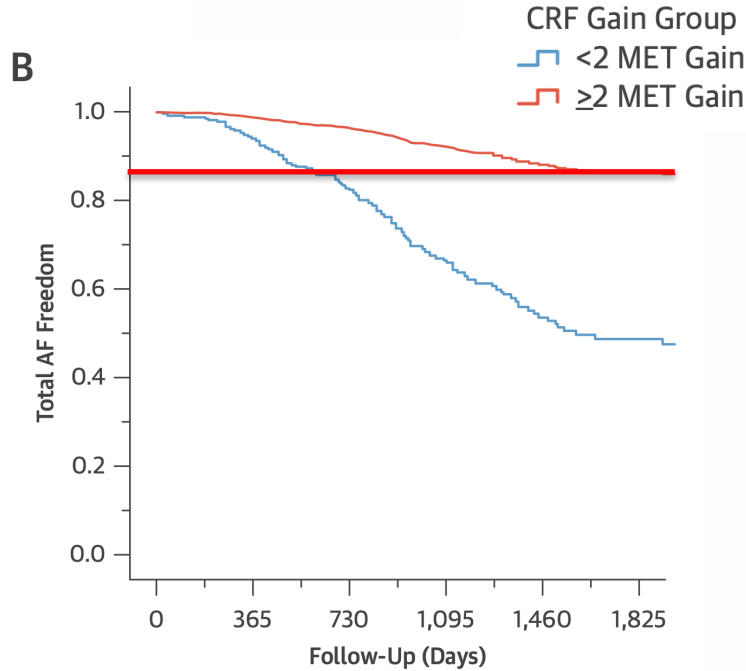

Per gewonnen MET, 13% minder recidief AF!

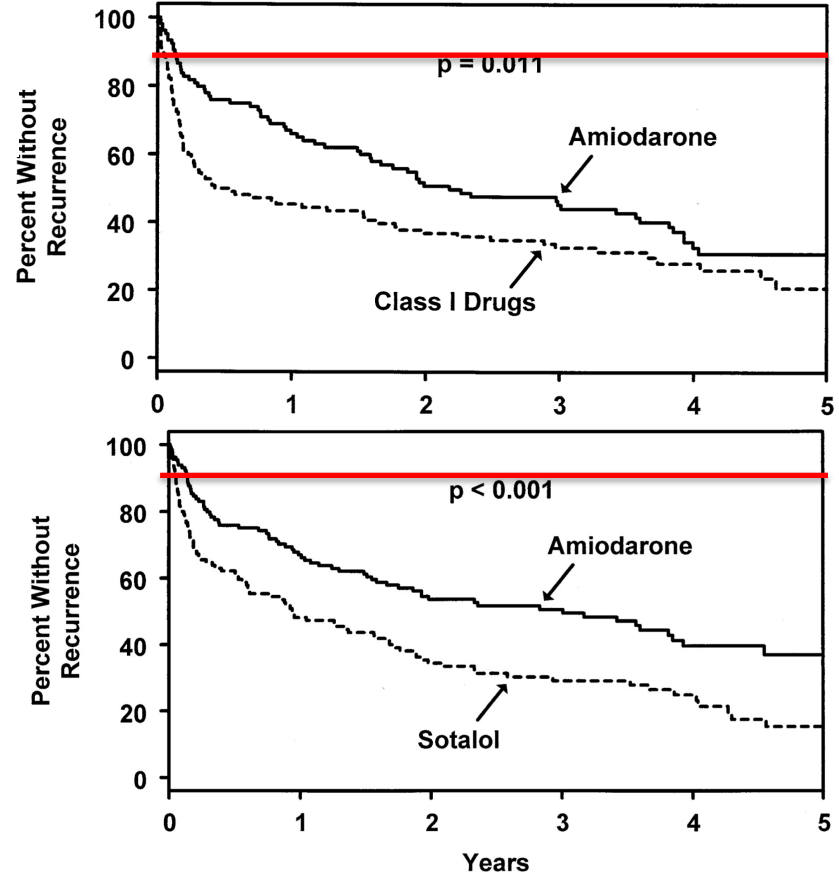
Wat is dat, één MET?

Hoe zit dat met anti-aritmica?

AFFIRM investigators, 2003
Pathak, 2019

Mechanisme van verbeterde conditie?

Onbekend...

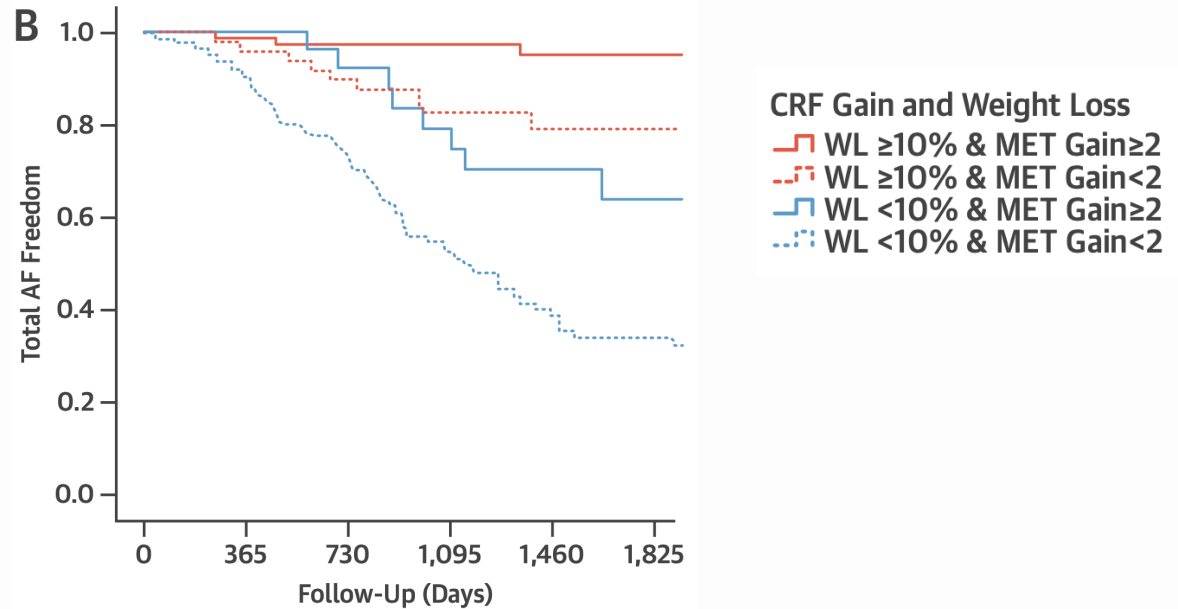

Reductie van
risicoprofiel

Synergistisch effect van gewichtsverlies

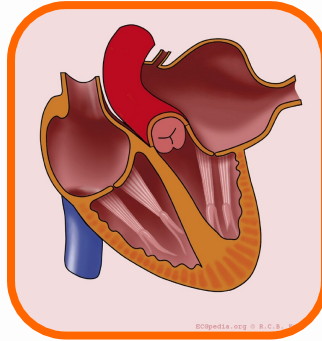
Time (Days)	0	365	730	1,095	1,460	1,825
$\geq 10\%$ WL+ MET Gain ≥ 2	77	76	66	51	40	20
$\geq 10\%$ WL+ MET Gain < 2	28	28	22	16	15	8
$< 10\%$ WL+ MET Gain ≥ 2	48	47	42	31	22	11
$< 10\%$ WL+ MET Gain < 2	151	136	109	74	36	23

Mechanisme van gewichtsverlies?

**Systemische
inflammatie**

**Vergrote
linkerboezem**

**Diastolische
dysfunctie**

Risicomangement is ook effectief na ablatie

	Control Group (n = 88)			RFM Group (n = 61)			p Value†
	Baseline	Follow-Up‡	p Value*	Baseline	Follow-Up‡	p Value*	
Atrial Fibrillation Severity Score							
AF frequency (1-10)	6.6 ± 1.1	3.2 ± 1.1	<0.001	6.8 ± 1.2	2.0 ± 0.9	<0.001	<0.001
AF duration (1.25-10)	6.7 ± 1.3	3.3 ± 1.3	<0.001	6.4 ± 1.6	2.1 ± 0.9	<0.001	0.001
AF episode severity (1-10)	6.9 ± 1.3	5.2 ± 1.9	<0.001	6.6 ± 1.5	3.3 ± 1.5	<0.001	<0.001
AF symptom subscale (0-35)	23.1 ± 3.7	13.3 ± 6.2	<0.001	22 ± 5.2	7.1 ± 4.6	<0.001	<0.001
Global well-being (1-10)	2.5 ± 0.9	5.7 ± 2.0	<0.001	2.4 ± 0.9	7.6 ± 1.7	<0.001	<0.001

Risicomanagement stimuleert reverse remodeling

	Control Group (n = 88)			RFM Group (n = 61)			p Value†
	Baseline	Follow-Up‡	p Value*	Baseline	Follow-Up‡	p Value*	
Echocardiographic measures							
LA volume index, ml/m ²	42.4 ± 10.4	39.5 ± 12.1	0.07	42.5 ± 12	30.4 ± 8.3	<0.001	0.001
LV septum, mm	11.0 ± 2.0	10.9 ± 0.19	0.047	12.0 ± 2.0	9.6 ± 0.17	<0.001	<0.001
LVIDd, cm	5.1 ± 0.7	5.1 ± 0.6	0.204	5.3 ± 0.5	4.9 ± 0.6	<0.001	0.047
LVEF, %	60 ± 10.1	61.1 ± 8	0.538	61.3 ± 10	62.6 ± 5.5	0.524	0.971

Agressief risicomangement... het werkt!

	Control Group (n = 88)			RFM Group (n = 61)			p Value†
	Baseline	Follow-Up‡	p Value*	Baseline	Follow-Up‡	p Value*	
Risk factors							
Weight, kg	96.6 ± 16.8	95.8 ± 17.6	0.13	100.7 ± 17.6	87.5 ± 14.9	<0.001	0.002
BMI, kg/m ²	32.1 ± 4.7	31.8 ± 4.9	0.12	33.5 ± 4.6	29.1 ± 3.9	<0.001	<0.0011
Mean SBP, mm Hg	158.7 ± 21.3	138.2 ± 18.0	<0.001	160.8 ± 20.3	126.8 ± 12.8	<0.001	0.006
DM with HbA _{1c} ≥7%, n	17	5		9	0		0.001
No. with AHI >30	54	46		32	16		<0.001
Medication use							
No. of antiarrhythmic agents	1.0 ± 0.2	0.7 ± 0.7	<0.001	1.1 ± 0.3	0.3 ± 0.6	<0.001	<0.001
No. of antihypertensive agents	1.6 ± 1.2	1.9 ± 1.3	0.2	1.5 ± 1.1	1.2 ± 0.9	0.04	<0.001

Adobe Stock | #316488607

Cijfers uit Zuyderland...

1372 aanvragen

- **732 afmeldingen...**
  - 41% 'niet haalbaar'
  - 15% 'niet nodig'
  - 12% 'wil niet'
- **636 gestart...**
  - 29 met AF als indicatie (4%)

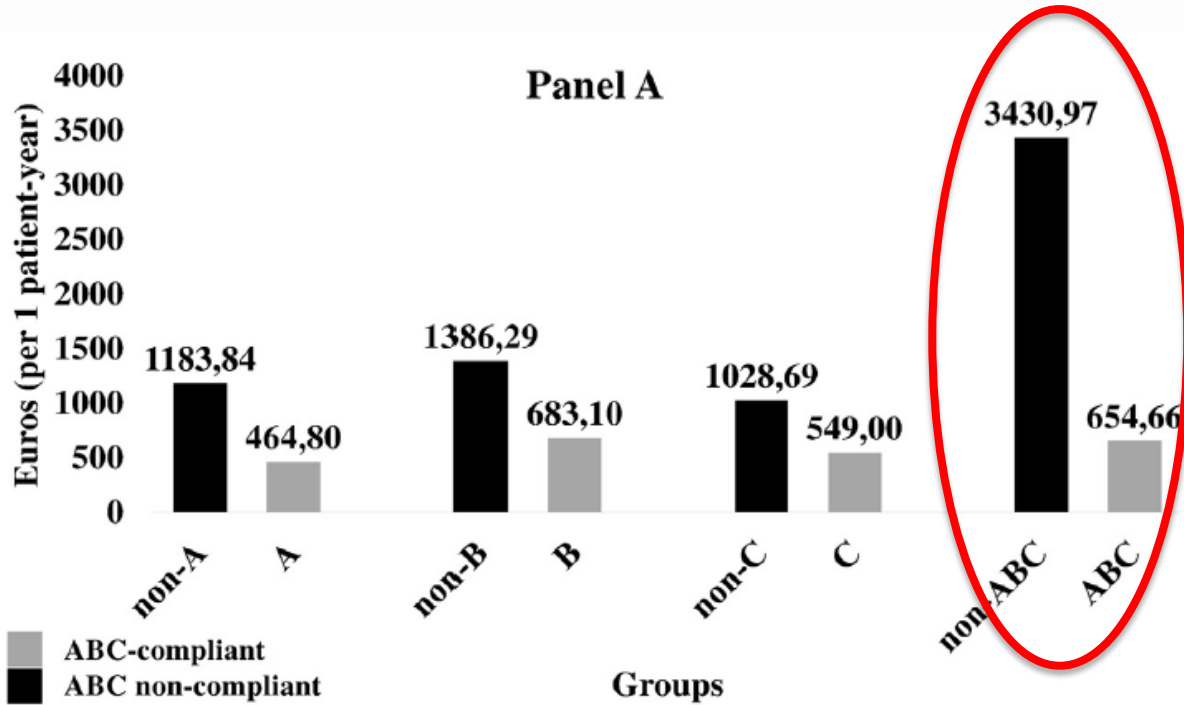

Wie gaat dat betalen?

Slechte ABC management kost geld!

Slechte ABC management kost geld!

Gemiddelde **kost per cardiovasculair event** is
8621 euro / patiënt jaar

0-1 slecht gereguleerde component	→ 507 euro duurder
2 slecht gereguleerde componenten	→ 965 euro duurder
3 slecht gereguleerde componenten	→ 3431 euro duurder

Van stofzuigen...

... naar spelen met de kleinkinderen

In een AF-vrije toekomst!

Atriumfibrilleren: de nieuwe epidemie